

פסחים צו. (משנה) עד צז. (שורה 6)

ביאורי מושגים

תמורה - אדם שמנסה להעביר קדושת בהמה שעומדת ליקרב על בהמה אחרת יוצר קדושה בבהמה אבל לא מפיק את הקדושה המקורית (והיה הוא ותמורתו יהיה קודש). לתמורה ישנו מעמד ייחודי והגמרא דנה במעמד זה בהקשרים שונים.

משנה (ע"פ ביאור הגמרא)

דינים שנהגו רק בפסח מצרים:

- יש לקחתו ב' ניסן.
- טעון הזאה על המשקוף והמזוזות.
- נאכל בחפזון.
- איסור חמץ נהג רק ביום הראשון.

דינים שנהגים גם בפסח דורות:

- הפסח נאכל בלילה אחד.

"בעשור לחדש הזה ויקחו" - רק 'זה' (פסח מצרים) נלקח ב' ניסן

שנאמר: "ואכלתם אותו בחפזון" - ואין פסח דורות נאכל בחפזון.

שנאמר: "לא יאכל חמץ היום אתם יוצאים".

פסח מצרים: "ואכלו את הבשר בלילה הזה".
פסח דורות: נלמד מ"ועבדת את העבודה הזאת בחדש הזה" - שיהו כל עבודות חדש זה כזה.

הפסוקים עצמם מופיעים בפסח מצרים, אבל מ"ועבדת את העבודה הזאת בחדש הזה" אנו לומדים אותם גם לפסח דורות.

דינים נוספים שנהגים גם בפסח דורות:

ביקור

חובה לבדוקו ד' ימים קודם שחיטה.
"והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש הזה"

גם קרבן תמיד טעון ביקור ד' ימים קודם שחיטה (נלמד מהמילה "תשמרו").

המילה "הזה" ממעטת פסח שני מדין זה.

אנשים האסורים באכילת הפסח

ערל - "וכל ערל לא יאכל בו"

מי שהנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים - "כל בן נכר לא יאכל בו"

מי שיש לו בן או עבד שלא נימולו - "ומלתה אותו אז יאכל בו"

מ"בו" לומדים שהוא אסור בפסח אבל במצה ומרור הוא מחויב.

מ"בו" לומדים שהמרת דת פוסלת בפסח אבל לא בתרומה.

מ"בו" לומדים שמילת זכריו ועבדיו מונעת ממנו לאכול בפסח אבל לא מונעת ממנו לאכול תרומה.

צורת האכילה

אסור לשבור עצם מהפסח - "ועצם לא תשברו בו"

אסור לאכול את הפסח במצב נא - "אל תאכלו ממנו נא"

מ"בו" לומדים שאין איסור שבירת עצם בפסח פסול.

מ"ממנו" לומדים (בגזירה שוה) שערל אסור במעשר.

זה פירושו של ר"ע לשמועה ששמע ר' יהושע (תמורת פסח קריבה ותמורת פסח אינה קרבה).
 החידוש הוא שיש תמורה שנדחית ואינה קרבה (לכן השמועה לא היתה על פסח אלא על תמורה).

משנה

פסח שאבד ונמצא

קודם שחיטת הפסח:

אחר שחיטת הפסח:

יסתאב ויביא בדמיו שלמים (וכן תמורתו).

יקרב שלמים בעצמו (וכן תמורתו).

מהו 'זמן שחיטת הפסח':

אפשרות א':

זמן הראוי לשחיטה (חצות)

אפשרות ב':

זמן השחיטה בפועל.

רבה ב':

דין זה תקף כשמצא והמיר לפני השחיטה

כשהמיר לאחר שחיטה (אפילו אם הפסח עצמו נמצא לפני השחיטה) - התמורה קרובה שלמים.

רבה א':

דין זה תקף כשמצא והמיר לאחר שחיטה.

כשנמצא קודם שחיטה (אפילו אם המיר אחרי השחיטה) - התמורה לא קרובה.

דחיה:

הברייתא לומדת מהמילה "הוא" שתמורת פסח כזו אינה קריבה.

נסיון דחיה:

הברייתא קובעת שתמורת פסח שלאחר שחיטה - קריבה

דחיה לדחיה:

הברייתא מתייחסת למקרה שבו הפסח עצמו נמצא לאחר שחיטה.
 (והלימוד בברייתא מ"אם כשב" הינו אסמכתא בלבד)

הלימוד האמיתי מ"אם כשב":

ללמד שלפסח שעברה שנתו ולשלמים הבאים מחמת פסח יש מעמד של שלמים לכל דבר ועניין.